

ERMENİ SORUNUNA AİT YABANCI ARŞİV KAYNAKÇASI

Archive Problem For Armenian Foreign Bibliography

Muhammet KEMALOĞLU¹

Özet

Tarihte olduğu gibi günümüzde de, Ermeni toplumu üzerinden siyasi ve ekonomik çıkar sağlamaya çalışan ülkeler bulunmaktadır. Bazı ülkelerde Türkleri ve Türkiye'yi sözde soykırımla suçlayan anıtlar dikilmekte, bazı ülkelerde de soykırım iddiasını tanımaya yönelik kararlar parlamento gündemlerine getirilmekte, hatta kimi ülke parlamentolarında kabul edilmektedir. Gerçekte tarihçilere bırakılması gereken bu konular, siyasetçilerin elinde çıkar aracı haline dönüştürülmektedir. Ermenilerin Türklere yönelik katliamları Anadolu'yla sınırlı kalmamış, Kafkaslarda ve Azerbaycan topraklarında da sürmüştür. Bu çalışmamızda Ermeni Sorununun Osmanlı döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemine uzanan kaynakçası yapılmaya çalışılacaktır. Kaynakçada araştırma eserlerine yer verilmeyecek arşiv ve yazılı basın gösterilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ermeni, Türkler, Soykırım, Azerbaycan, Kafkaslar, Anadolu

Abstracts

Throughout history, as it is now, there are countries striving to secure political and economic benefits of Armenian community. In some countries, monuments are being erected accusing Turks and Turkey of committing so-called genocide, in some countries decisions of recognizing the so-called genocide are brought into the parliamentary agenda, and even are accepted in some countries' parliaments. Instead of being left to historians, these issues are converted into a tool in the hands of politicians. The massacres of the Turks by the Armenians were not limited to Anatolia, they were done in the territory of the Caucasus and Azerbaijan. In this study, the bibliography of the works related with the Armenian Question starting from the Ottoman period till Republican period will be made. In the bibliography, the research studies will not be listed, but archives and printed press will be displayed.

Key Word: Armenian, Turks, Genocide, , Azerbaijan, Caucasus, Anatolia

---

¹ Gazi Üniversitesi Tarih Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi University Department Of History Master, Çiğiltepe Askeri Lojmanları 206-10 Çiğiltepe-Mamak-Ankara, muhammetkemaloglu@gmail.co

GİRİŞ

Herhangi bir konuda araştırma yapacak olan kişilerin ilk yapmaları gereken ele alacakları konuda daha önce yazılmış eserleri tespit ederek incelemektir. Fakat günümüzde ulaşılan yayın olanakları çerçevesinde her gün yüzlerce, hatta binlerce eser son kullanıcılara ulaşıyor. Bırakın bunların tümünü incelemeyi, büyük bir kısmından haberdar olmak dahi pek çok öğrenci ve hatta araştırma olanakları sınırlı akademisyen için neredeyse imkânsız bir çaba. Dolayısıyla, özellikle uzmanlık kaynakçaları akademisyenler, araştırmacılar ve daha genel olarak öğrenciler için vazgeçilmez ilk başvuru eserleri olmaktadır. Bu tür çalışmaların henüz kurumsallaşmadığı ülkemizde, ne yazık ki çeşitli konularda hazırlanmış kaynakçalar çok sınırlı sayıdadır. Milli Kütüphane Müdürlüğü tarafından yayına hazırlanan Türkiye Bibliyografyası ve Türkiye Makaleler Bibliyografyası, geniş kapsamlı olmakla beraber, son yıllara kadar sistematik olmayan yapılarıyla, bu ihtiyaca yeterince cevap verebilecek durumda değillerdi. Öte yandan, belirli bir konuyu tüm yönleriyle ele alan ve o konunun uzmanı kişilerce hazırlanmış olan uzmanlık kaynakçaları kavramı ise ülkemize neredeyse tamamen yabancıdır. Kaynakçalar akademik dünyanın en zahmetli ve ne yazık ki en az takdir gören çalışmalarıdır. Veri toplamanın zahmetleri ve zorlukları bir yana, bunların tasnifi, sıklıkla ve rahatlıkla gözden kaçan yazılım hatalarının, tekrar tekrar başa dönerek düzeltilmesi gereği ve çalışma, özellikle Türkiye ile ilgili olur ve Türkçe yayınlar taranırsa, Türkçenin, maalesef hâlâ standartlaştırılmamış yazımı ya da özensizlik nedeniyle sık sık karşılaşılan aynı kelimenin, hatta aynı yazar adının, farklı şekillerde yazılmış halleriyle boğuşmak zorunda kalınması, aşılması gereken sorunların sadece bir kaçıdır. Üstelik bütün bunların üstesinden gelinse bile, yine de bazı yayınların gözden kaçacağı ve onların da mutlaka bazı kişiler için”, hiç bir şekilde gözden kaçması mümkün olmayacak kadar önemli çalışmalar”, olacağı gerçeği, kaynakça çalışmalarının önünde daha en başından”, aşılması gereken sorunlar”, ya da”, kabullenilmesi gereken gerçekler”, olarak durur. Kaynak olmadan tarih yazmak mümkün değildir. Kaynakta ise gerçek kaynaklar aranır. Ermeni sorunu ile ilgili olarak da yaptığımız bu çalışma bazı eksiklikleri gidermesi açısından önemli olabilir. Tarihte olduğu gibi günümüzde de, Ermeni toplumu üzerinden siyasi ve ekonomik çıkar sağlamaya çalışan ülkeler bulunmaktadır. Bazı ülkelerde Türkleri ve Türkiye’yi sözde soykırımla suçlayan anıtlar dikilmekte, bazı ülkelerde de soykırım iddiasını tanımaya yönelik kararlar parlamento gündemlerine getirilmekte, hatta kimi ülke parlamentolarında kabul edilmektedir. Gerçekte tarihçilere bırakılması gereken bu konular, siyasetçilerin elinde çıkar aracı haline dönüştürülmektedir. Ermenilerin Türklere yönelik katliamları Anadolu’yla sınırlı kalmamış, Kafkaslarda ve Azerbaycan

topraklarında da sürmüştür. Bu çalışmamızda Ermeni Sorununun Osmanlı döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemine uzanan kaynakçası yapılmaya çalışılacaktır. Kaynakçada araştırma eserlerine yer verilmeyecektir. Herhangi bir konuda araştırma yapacak olan kişilerin ilk yapmaları gereken ele alacakları konuda daha önce yazılmış eserleri tespit ederek incelemektir. Fakat günümüzde ulaşılan yayın olanakları çerçevesinde her gün yüzlerce, hatta binlerce eser son kullanıcılara ulaşıyor. Bırakın bunların tümünü incelemeyi, büyük bir kısmından haberdar olmak dahi pek çok öğrenci ve hatta araştırma olanakları sınırlı akademisyen için neredeyse imkânsız bir çaba. Dolayısıyla, özellikle uzmanlık kaynakçaları akademisyenler, araştırmacılar ve daha genel olarak öğrenciler için vazgeçilmez ilk başvuru eserleri olmaktadır. Bu tür çalışmaların henüz kurumsallaşmadığı ülkemizde, ne yazık ki çeşitli konularda hazırlanmış kaynakçalar çok sınırlı sayıdadır. Milli Kütüphane Müdürlüğü tarafından yayına hazırlanan Türkiye Bibliyografyası ve Türkiye Makaleler Bibliyografyası, geniş kapsamlı olmakla beraber, son yıllara kadar sistematik olmayan yapılarıyla, bu ihtiyaca yeterince cevap verebilecek durumda değillerdi. Öte yandan, belirli bir konuyu tüm yönleriyle ele alan ve o konunun uzmanı kişilerce hazırlanmış olan uzmanlık kaynakçaları kavramı ise ülkemize neredeyse tamamen yabancıdır. Kaynakçalar akademik dünyanın en zahmetli ve ne yazık ki en az takdir gören çalışmalarıdır. Veri toplamanın zahmetleri ve zorlukları bir yana, bunların tasnifi, sıklıkla ve rahatlıkla gözden kaçan yazılım hatalarının, tekrar tekrar başa dönerek düzeltilmesi gereği ve çalışma, özellikle Türkiye ile ilgili olur ve Türkçe yayınlar taranırsa, Türkçenin, maalesef hâlâ standartlaştırılmamış yazımı ya da özensizlik nedeniyle sık sık karşılaşılan aynı kelimenin, hatta aynı yazar adının, farklı şekillerde yazılmış halleriyle boğuşmak zorunda kalınması, aşılması gereken sorunların sadece bir kaçıdır. Üstelik bütün bunların üstesinden gelinse bile, yine de bazı yayınların gözden kaçacağı ve onların da mutlaka bazı kişiler için”, hiç bir şekilde gözden kaçması mümkün olmayacak kadar önemli çalışmalar”, olacağı gerçeği, kaynakça çalışmalarının önünde daha en başından”, aşılması gereken sorunlar”, ya da”, kabullenilmesi gereken gerçekler”, olarak durur. Kaynak olmadan tarih yazmak mümkün değildir. Kaynakta ise gerçek kaynaklar aranır. Ermeni sorunu ile ilgili olarak da yaptığımız bu çalışma bazı eksiklikleri gidermesi açısından önemli olabilir. Araştırmamızda, Milli Kütüphane, Gazi Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, YÖK Kütüphanesi, Çukurova Üniversitesi Kütüphanesi kaynaklarından yararlanılmıştır.

YABANCI ARŞİVLER:

Amerikan Arşivleri (US ARCHIVES):

- American National Archives, U.S Consular Officials at Kharput, T.579, Rol.1, No:133, Tarih:5 September 1904.
- American National Archives, U.S.Consular Officials at Kharput, T.579, Rol.1, No:46, Tarih :Mart 1901
- American National Archives, U.S.Consular Officials at Kharput, T.579, Rul.1, No:29, Tarih:22 January 1901
- American National Archives, U.S.Consular Officials at Kharput, T.579, Rol.1, No:133/3-4, Tarih :5 September 1904.
- American National Archives, U.S.Consular Officials at Kharput, T.579, Rol.1, No:136, Tarih:13 October 1904.
- NARA 867.4016/193:Copy no:484;NARA 867.4016/816 Jan 10, 1923;NARA, Mikrofilm No.T 1192, Roll 8;NARA, T 1192 R2.860J/395;NARA 867.4016/251;NARA, Inquiry Report No.90.s.56;RG 84 Box 19.No:414.J.B.Jackson'dan Mr.L.R.Fowle'a.14 Haziran 1917-;Department of State Papers, 86oJ.5811;Near East Foundation Archives, American Committee for Armenian and Syrian Relief Minutes, 1915-1919;Annual Report of the Commisioner General of Immigration to the Sec of Labor, Government Printing Office, beginning 1895-1932;The New Near East, Vol.6, Nu.7, Genel Nu.31, 23 Ocak 1920, s.28.

İngiltere Arşivi (UK ARCHIVES):

- FO 371/2484/46942, No.22083;FO 371/2146, No.70404 (Chcethem'den Sir Edward Grey'e, 12 Kasım 1914, Kahire);FO 371/2484, No.22083 (Rus Büyükelçisinden İngiliz Dışişlerine 15 Şubat 1915 tarihli memorandum);FO 371/2485, No.115866 (Albay Mark Sykes'ten Sir John Maxwell'e mektup, 3 Ağustos 1915, Kahire);WO 157/691/9 (İngiliz Karargâhı Askeri İstihbarat Bülteni, 5 Mayıs 1915, Kahire);FO 608/78, (75631), No.869 (Amiral Carthorpe Şifre telgraf, 20 Mayıs 1919);FO 608/78, No.1094 (Amiral Carthorpe Şifre telgraf, 21 Mayıs 1919);FO 371/2488, No.143153 (Konsolos P.Stevens'ten Dışişlerine, 16 Eylül 1915, Batum);WO 158/933, No.5796, I, p.3.

Alman Dışişleri Bakanlığı Siyasi Arşivi:

- A, Türki 183, Bd.36, No.7117, R.14085;
- A Türki 183, Armenien Bd.37, No.7122, R.14086, No.3898
- A Armenien, Türki 183, R.14093, Bd.44-45;KA AOK NA 1915 K 3528 (15 Juli 1915, AO VI p.4624.

Fransa (Archives de France):

.....
Turquie/Vol.862,863;Turquie/Vol.870/Syrie-Palestine;Turquie/Vol.848-850, 8 Mart 1915;Archives des Affaires Etrangères de France, Série Levant, 1918-1928, Sous Série Arménie, Vol.2, folio 47

Rusya Arşivi:

Dokumenti Ġ Materialı Po Vneşney Politike Zakavkazya Ġ Gruzii, Tiflis, 1919.

Mejdunarodnie Otnoşeniya V Epohu Ġmperializma.Dokumenti Ġz Arhiva Tsarskogo Ġ Vremennogo Pravitelstva 1878-1917 gg, seri 3, c.2;c.6, bölüm 1;c.7, bölüm 2;c.9, bölüm 1, Moskva-Leningrad, Gosudarstvennoe Sotsialno-Ekonomiçeskoe Ġzdatelsvo, 1933, 1935, 1935, 1937.

Rossiyskiy Gosudarstvenniy Arhiv Sotsialno-Politiçeskoy Ġstorii Kratkiy Spravoçnik/Spravoçno-Ġnformatsionnie Materialı K Dokumentalnım Ġ Muzeynım Fondam RGASPI, Moskva, ROSSPEN, 3.Basım, 2004.

Rossiyskiy Gosudarstvenniy Ġstoriiçeskiy Arhiv (Rus Devlet Tarih Arşivi), Fond:1405, Op.:521, Delo :442, LL.379-395.

Rusya Askeri Tarih Devlet Arşivi

Rusya Dış Politika Arşivi

Rusya Federasyonu Devlet Arşivi

Rusya Toplumsal Siyasal Tarih Devlet Arşivi

Sbornik Diplomatiiçeskih Dokumentov.Reformı V Armenii, Petrograd, Ministerstvo Ġnostrannıh Del, 1915.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

Rossiyskiy Gosudarstvenniy Ġstoriiçeskiy Arhiv, Fond:391, Opis.:6, Delo :305, LL.:39-40.

Rossiyskiy Gosudarstvenniy Ġstoriiçeskiy Arhiv, Fond:391, Opis:6, Delo:305, L.73.

Rossiyskiy Gosudarstvenniy Ġstoriiçeskiy Arhiv, Fond:1405, Op.:521, Delo:442, LL:379–395.

Rossiyskiy Gosudarstvenniy Ġstoriiçeskiy Arhiv, Fond:1622, Opis.1, Delo:9, L.:1.

Dokumenti Vneşney Politiki SSSR, c.3, 4, 6, Moskva, Gospolizdat, 1959, 1960, 1962.

Diğerleri

A Crime of Silence, 1985, The Armenian Genocide.Cambridge.

A Letter from The International Asociation of Genocide Scholars on 13/06/05.

Accaunts and Papers.

- Alman Dışişleri Bakanlığı Arşivi, “190 dosya”, “Türkiye 41”, “Türkiye Genel Politika”, R 22346, 28 Şubat 1918.
- Alman Dışişleri Bakanlığı Arşivi.
- American Committee for Armenian and Syrian Relief. A National Test of Brotherhood; America's Opportunity to Relieve Suffering in Armenia, Syria, Persia and Palestine. New York: American Committee for Armenian and Syrian Relief, 1916, 1917.
- American Committee for Armenian and Syrian Relief. American Committee for Relief in the Near East, Its History, Its Work and the Need for Support as Outlined by President Wilson and Others. New York: American Committee for Armenian and Syrian Relief, 1918, 1919.
- American Committee for Armenian and Syrian Relief. Armenia, the Word Spells Tragedy. New York: American Committee for Armenian and Syrian Relief, 1917?. 48 pp. Notes: Reprinted by J.C. & A.L. Fawcett (Astoria, NY) in 1990.
- American Committee for Armenian and Syrian Relief. Armenia. New York: Amer. Comm. for Armenian/Syrian Relief, 1917. 48 pp.
- American Committee for Armenian and Syrian Relief. The Cry of Armenia. New York, NY: ACASR, 1916. 32 pp.
- American Committee for Armenian and Syrian Relief. The Cry of Millions, Exiled, Destitute, Dying. New York: American Committee for Armenian and Syrian Relief, 1916.
- American Committee for Armenian and Syrian Relief. The Most Terrible Winter the World Has Ever Known. New York: American Committee for Armenian and Syrian Relief, 1917.
- American Committee for Armenian and Syrian Relief. Workers Note Book on Armenia. New York: American Committee for Armenian and Syrian Relief, 1918.
- American Relief Administration. Bulletin, 1st series. Paris: np, Mar 8, 1918.
- Amerikan Ulusal Arşivleri, RG 59, 867.00/868 (M 353, roll 7, fr.448)
- Anassian, H.S. The Armenian Question and the Genocide of the Armenians in Turkey (A brief Bibliography of Russian Materials). La Verne, CA: American Armenian International College, 1983. 177 pp.
- Anatolian Times, 22 Eylül 2005
- Apramian, J. The Georgetown Boys. Hamilton Ontario, CAN: The Printing House, 1983. NP pp.
- Archives de Ministères des Affaires Etrangères, Guerre 1914-1918, Turquie, C.887, s.184-187.
- Archives, (Politika Haber Dergisi Eki, Basım yeri ve Yılı yok), s.48
- Archives, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü yayınları, Ankara, 1995.

- Arlen, Michael Jr. *Passage to Ararat*. New York: Farrar, Straus & Giroux, 1975. 293 pp.
- Armaghanian, Arsha Louise. *Arsha's World and Yours*. New York: Vantage Press, 1977. 96 pp.
- Armen, Garbis. *Historical Atlas of Armenia*. New York: Armenian National Education Committee, 1987. 50 pp.
- Armenia 1914-1918: A Collection of Diplomatic Documents. Potsdam, Germany: Tempelverlag, n.d. 541 pp.
- Armenia. [Delegations at the Conference of Peace]. *Armenians in Cilicia; Memorandum to the Secretary General of the League of Nations*. Geneva: np, 1922.
- Armenian Convicted of Murder, *The Washington Post*, 3 July 1973.
- Armenian Genocide Resource Guide. Washington, D.C.: Armenian Assembly of America, 1988. 56 pp.
- Armenian Joint Council. *Armenians in Cilicia*. Geneva: np, 1921.
- Armenian National Committee. *The Armenian Genocide As reported in the Australian Press*. Sydney, Australia: Armenian National Committee, 1983. 119 pp.
- Armenian Pres Overview, International Journalist Network Report, internet adresi: http://ijnet.org/FE_Article/presoverview.Aspl Country ID= 644, erişim tarihi: 28.10.2003
- Armenian Red Cross and Refugee Fund. *Annual Report*. London: np, 1915-1920.
- Armenian Refugees (Lord Mayor's Fund). *The Plight of Armenian and Assyrian Christians*. London: Spottiswoode, Ballantyne and Co., 1919.
- Armenian Violence and Masacre in the Caucasus and Anatolia Based on Archives, 1906-1918, The Turkish Republic Prime Ministry General Directorate of State Archives Department of Ottoman Archives Publication, Publication No:23, Ankara, 1995.
- Armenian Violence and Masacre in the Caucasus and Anatolia Based on Archives, 1919-1920, The Turkish Republic Prime Ministry General Directorate of State Archives Department of Ottoman Archives Publication, Publication No:34, Ankara, 1997.
- Armenian Violence and Masacre in the Caucasus and Anatolia Based on Archives, 1919, The Turkish Republic Prime Ministry General Directorate of State Archives Department of Ottoman Archives Publication, Publication No:24, Ankara, 1995.
- Armenian Violence and Masacre in the Caucasus and Anatolia Based on Archives, 1920-1922, The Turkish Republic Prime Ministry General Directorate of State Archives Department of Ottoman Archives Publication, Publication No:35, Ankara, 1998.

- Armenian Weekly, 7 Mayıs 1994.
- Armenians in Ottoman Documents 1915-1920, 1995, Ankara.
- Armenians in Ottoman Documents, 1915-1920, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Yayın Nu:14, Ankara, 1994.
- Armenians in Ottoman Documents, 1915-1920, The Turkish Republic Prime Ministry General Directorate of State Archives Department of Ottoman Archives Publication, Publication no:25, Ankara, 1995.
- Armenians in the Ottoman Empire and Modern Turkey, 1912-1925, Boğaziçi University Publications, İstanbul, 1984.
- Armenians Terrorism:A Threat to Peace, Akdeniz University Publications, Antalya 1985.
- Armenian-Turkish Conflict, Speech given by Dr.Justin McCarthy at the Turkish Grand National Assembly, March 24, 2005
- Armyanskiy Genosid Mifi Realnost.Bakü, 1992.
- Armyanskiy Genosid, 1992, "Mif i Realnost", Bakü.
- Aspiration et Agisement Révolutionnaires des Comités Armeniens avant et après la proclamation de la Constituon Ottomane, Constantinople, 1917.
- Aspirations et Asignments Révolutionnaires des Comités Arméniens avant et après la proclamation de la Constitution Ottomane, (Ankara, second edition, 2001).
- ATBD, Ekim 1985, Sayı 85, belge 2003, 2005.
- ATBD, Nisan 1987, Sayı 86, belge 2051.
- Atrocités arméniennes commises contre les Musulmans du Caucase durant le mois de juillet 1919.L'Etat Major Général Ottoman, Constantinople, 1919.
- Bibliography Of Articles On Annenian Studies İn Western Journals, 1869-1995,
- Blue Book, Turkey No:1, 2, 6 (1896).
- BOA.HR.SYS.HU, kr.110, dos.12-2, nr.75-91, 103-106, 111-113, 163-166.
- BP Statistical World Review of Energy, Haziran 2005
- BRITISH DOCUMENTS ON FOREIGN AFFAIRS, Reports and Papers from the Foreign Office Confidential Print, General Editors, Kenneth Bourne and D.Cameron Watt, Part I, From the Mid-Nineteenth Century to the First World War, Series B, The Near and Middle East 1856-1914, The Ottoman Empire, Nationalism and Revolution 1885-908, Vol.19, University Publications of America, 1985.
- British Documents on Ottoman Armenians, 1856-1880, Vol.I, Ed.by Bilal N.Şimşir, Ankara, 1982.

- British Military Mission Berlin, Notes on Interview with Enver Paşa on (6 Ocak 1920), to Chief British Military Representative, Supreme War Council, 17 Ocak 1920, WO 37/5620.
- Buchanan to Grey, (Rusia:Annual Report, 1913), 4 Mart 1914, BDFa, Bölüm 1, C.6, s.365-368.
- Buchanan to Grey, 24 Mayıs 1914, Gooch-Temperley, s.796.
- Büyük Sovyet Ansiklopedisi.Ed.OY Schmidt, Cilt 3, 1926, Ermenistan Devlet Arşivleri, d.b44, s.b7
- Centennial of Constantinople Station, İstanbul, Near East Mission of the American Board1931.
- Center for Strategic Research, Armenian Claims and Historical Facts, Questions and Answers, (Ankara, 2005).
- Central Asian Survey
- Christians And Jews In The Otoman Empire
- Confidential Print (BDFa), Bölüm 1, C.5, Kenneth Bourne, D.Cameron Watt (eds.) (University Publications of America, 1983), s.75-81.
- Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, <http://www.preventgenocide.org/law/convention/text.htm>
- Correspondance from Consuls General, Letter from Consul General Heap to Minister Cox, dated aug.24, 1886).
- Correspondence Respecting me Convention Between Great Britain and Turkey of June 4, 1878, London, 1878
- Council of Europe Parliamentary Asembly Resolution, April 24, 1998.
- Courian R.Promartyrs de la civilization.Yverdon, Switzerland, pp:27, 1964.
- Cubitt, B.B, The Secretary to the Army Council to the Under Secretary of State, Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 10 Mart 1920, WO 37/5620.
- Cultura Turcka
- De Robeck'ten Londra'ya, 21 Eylül 1919, Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/4174/136069
- Destruction of Christian Communities in Ottoman Turkey, Ann Arbor, 1998.
- Die Entstehung und Wiederherstellung der armenischen Nation, Berlin 1920.
- Encyclopaedia Britannica, Volume 15, (Macropaedia, 1985), s.360-366.
- European Union Draft Report On The European Union's Relations With The South Caucasus Under the Partnership and Cooperation Agreements January 23, 2002.
- Facts From The Turkish Armenians.
- Foreign Office Handbook, 1/8008, XC/A-018055, s.651.

- Foreign Office Handbook, 371/6556/E.2730/800/44.
- Foreign Office Handbook, Mayıs 1919, Foreign Office, 373/5, p.16
- Foreign Office Handbook, Mayıs 1919, Foreign Office, 373/5, s.15.
- Foreign Office Handbook, Mayıs 1919, Foreign Office, 373/5, s.17-18
- Foreign Office Handbook, Mayıs 1919, Foreign Office, 373/5, s.18.
- Foreign Office Handbook, Mayıs 1919, Foreign Office, 373/5, s.19.
- Foreign Office Handbook, Mayıs 1919, Foreign Office, 373/5, s.22
- Foreign Office Handbook, Mayıs 1919, Foreign Office, 373/5/5/1
- Foreign Office Handbook, Mayıs 1919, Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 373/5, s.21.
- Foreign Office Handbook, Ocak 1919, Foreign Office,373/5/6, s.71-72
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 195/2449, P.21, (8 Mayıs 1913)
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/2130 Ve Takip Eden Dosyalar,
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/2130, P.58, (10 Ocak 1914)
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/2147, No.74733, Batum, 24 Kasım 1914
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/2484, No.0152/4717.(M.O.1), Wan Office, Mart 1915.
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/2484, No.25167, Bulgaristan, 4 Mart 1915
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/2484, No.25167/15,
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/2485, No.41444, (Boston 23 Mart 1915)
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/3404, No.52366, (25 Şubat 1916).
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/560, No.37689, (29-30 Eylül 1908)
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/560/37689:Dickson To Lowther, 30.9.1908.
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 371/B2b5/E 23:Report By Colonel Stokes On The Situation In Armenia.24.2.1920.
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 424/107, No.2, P.2-4.
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 424/132, No.36/2-3-4, P.47-50.
- Foreign Office, British Documentson Foreign Affairs, 424/183, No.319, P.435.

- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/184, No.222, P.146.
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/184, No.249, P.153.
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/184, No.90-1, P.51.(25 Eylül 1895)
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/186, No.150, P.123-124.
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/195, No.57, P.51.(Van, 29 Ocak 1898)
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/202, No.54, P.51.(10 Eylül 1901 Ve 11 Eylül 1901)
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/206, No.21, P.21.(1 Mart 1904)
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/206, No.62, P.54.(26 Nisan 1904)
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/69, No.107, P.54-55.
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/76, No.20, P.28-29.
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 424/84, No.486, P.387-388.
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 5 Mart 1915
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, 96/205-212, (Toynbee's Correspondence 1915-1916.)
- Foreign Office, British Documents on Foreign Affairs, Nu.371/B55b/E.2730/800/44.
- Foreign Office, F.O.424/123, pp.119-121, No.75
- Foreign Relations U.S.Rusia, 1918.
- International Law Commission, Draft Code of Crimes Against Peace and Security of Mankind, 48th session, 6 May-26 July 1996, s.92.
- İmparatorluğu Rus Politikası Arşiv Yabancı, Fihrist, 7 77/, ed.Mt.15 1.1 vol.
- İngiltere Arşivi.Londra Büyükelçiliği Arşivi (LBA).
- İngiltere Harici İşler Nazirliğinin Arşivi, Nu.371, b504, E.8519.
- İrevan Quberniyasında Ehalinin Sayına Dair 1831-ci, 1873-cü, 1886-cı, 1897-ci, 1914-ci, 1916-cı il melumatları.
- Le Comte de Cholet, Voyage en Turquie d Asie.Arménie, Kurdistan et Mésopotamie, Paris 1892, s.61.
- Le Probleme Arménien:Neuf Questions, 1982, Neuf Reponses, Institut de Politique Etrangère, Ankara.

- League of Nations.Armenian and Russian Refugees;Conference of Government Representatives to Consider Proposals for the Settlement of Refugees in Overseas Countries.Geneva:Imprimerie Kundig, 1927.Notes:Most League of Nations publications are printed both in English and French.
- League of Nations:Assembly:Fifth Committee.Armenian and Russian Refugee Problems;Report...Geneva:np, 1926.
- League of Nations:Assembly:Fifth Committee.Deportation of Women and Children in Turkey, Asia Minor and the Neighboring Territories;Report...Geneva:np, 1921, 1922.
- League of Nations:Assembly:Fifth Committee.Protection of Women and Children in the Near East;Report...Geneva:np, 1923-1927.
- League of Nations:Assembly:Fifth Committee.Settlement of Armenian Refugees;Report...Geneva:Imprimerie Kundig, 1926.League of Nations:Assembly:Fifth Committee.Transfer of Armenian Refugees to the Caucasus and Creation of an Armenian National Home in That Region;Report...Geneva:np, 1924.
- League of Nations:Assembly:Fifth Committee.Work of the High Commission for Refugees on Behalf of Near East Refugees;Report...Geneva:Imprimerie Jent, 1923.
- League of Nations:Assembly:Sixth Committee.Armenia;Report...Geneva:np, 1921, 1922.
- League of Nations:Assembly:Sixth Committee.Plan for the Establishment of Armenian Refugees in the Republic of Erivan;Report...Geneva:Imprimerie Jent, 1928.
- League of Nations:Assembly:Sixth Committee.Russian, Armenian, Assyrian, Assyro-Chaldean and Turkish Refugees;Report...Geneva:np, 1930-1935.
- League of Nations:Assembly:Sixth Committee.Settlement of Armenian Refugees in the Erivan Republic;Report...Geneva:Imprimerie Jent, 1929.
- League of Nations:Commission for the Protection of Women and Children in the Near East.Report...Geneva:np, 1923-1929.
- League of Nations:Commission of Enquiry on the Deportation of Women and Children in Turkey and Adjacent Countries.Work of the Commission Geneva:np, 1921.13
- League of Nations:Council, Armenian Refugee Settlement Commission;Report...Geneva:np, 1926.
- League of Nations:Council, Commission for the Protection of Women and Children in the Near East;Report...Geneva:np, 1923, 1925.
- League of Nations:Council, Protection of Minorities in Turkey.London:np, 1920.
- League of Nations:Council, Return to Turkish Armenian Refugees

- League of Nations:Council, Settlement of Armenian Refugees;Report Geneva:np, 1923-1927.
- League of Nations:High Commissioner for Refugees (1921-1930), Armenian Refugees;Report by Dr.Fridtiof Nansen...Geneva:np, 1924.
- League of Nations:High Commissioner for Refugees (1921-1930), Conference on Russian and Armenian Refugee Questions;Report...Geneva:Imprimerie Kundig, 1926.
- League of Nations:High Commissioner for Refugees (1921-1930), Identity Certificate for Armenian Refugees;Report...Geneva:np, 1924.
- League of Nations:High Commissioner for Refugees (1921-1930), Refugee Questions..Transfer of the Work for Russian and Armenian Refugees to the International Labour Organisation.Geneva:np, 1924.
- League of Nations:High Commissioner for Refugees (1921-1930), Report on the Settlement of Armenian Refugees in Syria and in Lebanon.Geneva:np, 1928.
- League of Nations:High Commissioner for Refugees (1921-1930), Russian and Armenian Refugees;Report...Geneva:Imprimerie Kundig, 1927.
- League of Nations:High Commissioner for Refugees (1921-1930), Russian, Armenian, Assyrian, Assyro-Chaldean and Turkish Refugees;Report...Geneva:Imprimerie Kundig, 1928, 1929.
- League of Nations:High Commissioner for Refugees (1921-1930).Armenian and Russian Refugees.Geneva:np, 1926.
- Müsavat Gazetesi, 02.09.2009
- Nota MİD Azerbaydjana, Bakinskiy Raboçiy Gazetesi, 19 Mayıs 1992, Bakü.
- Notes:A second edition was published in 1988 by the University of La Verne (La Verne, CA).Some material (mainlyFrench texts) were left out, and new material was added to it.
- Notes:Also published as Some of Us Survived.
- Notes:Also published by Hutchinson and Co., in London in 1924.
- Notes:Armenian editions:Constantinople:H.Asaturian ev vordik, 1919, and Beirut, 1967
- Notes:First edition 1890, just on Armenia, the 3rd edition covers the 1894-6 massacres.
- Notes:First published in Spanish, also German and Turkish editions.210.Papers Relating to the Foreign Relations of the United States:1915 Supplement:The World War.Washington, DC:US

- Government Printing Office, 1928. Notes: 69th Congress, 1st Session, House Document No. 475.
- Notes: Originally published in Germany as *Funf Jahre in der Turkei*, but you can get a microfilm of the English edition from University Microfilms.
- Notes: Reissued, New York: Tankian Publishing Corp., 1975. Also in French, Russian.
- Notes: Reprinted by Armenian Missionary Association of America in 1976. Reprinted by the Armenian Heritage Press in 1987.
- Notes: Reprinted by Ballantine Books, 1976.
- Notes: Reprinted by Michael Kane in NY.
- Notes: Reprinted from the 1915 original by Sir Joseph Causton and Sons, Limited, London, 1916. It was reprinted in 1972 by G. Donigian and Sons (Beirut, Lebanon), and in this 1972 edition a key to proper names left out of the original is included in it. Yet another reprint of it was issued in 1990 by Michael Kane of New York City.
- Notes: Reprinted in 1988 by the Armenian Missionary Association of America (Paramus, NJ).
- Notes: The British Edition, *Smyrna 1922: The Destruction of a City*, 1972 has fewer typos and is more precise in its system of notation. (Charny, *Genocide*. Vol 1).
- Notes: This is the English version, there is a French one called *Operation Nemesis*.
- Notes: U.S. Printing by George H. Doran, 1918. Reissued, New York: Tankian Publishing Corp., 1975. Also in French, Italian, German Swedish, Arabic (original language), and Armenian.
- Paris Büyükelçiliği Arşivi (PBA).
- Protocol II Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, Article 17.
- Public Record Office (PRO.) Foreign Office (FO.) PRO.FO.424/63, Nr.124, 277;67, Nr.502;74, Nr.198;77, Nr.54;107, Nr.212, 213;123, Nr.227;140, Nr.28, 84;13 Temmuz 1921, 371/6504/E.8519;29 Temmuz 1921. 371/6504/E.8745;371/5044/E 2310.
- Report of the International Commission to Inquire into the Causes and Conduct of the Balkan Wars, Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 1914, "Katliam, Göç, Asimilasyon" Bölümü, s.148-158.
- Reports 6 of the American Board of Commissioners for Foreign Missions presented at the TwentyEighth Annual Meeting Held in the City of Newark, N.J, September 13, 14 15, 1837, Boston, 1837.

- The Armenian Genocide and America's Outcry:A Compilation of U.S.Documents 1890-1923.Washington, DC:Armenian Assembly of America, 1985.
- The Armenian Rewiev, Revue des Etudes Arméniennes (REA), Revue des Etudes Arméniennes (REA), Vol.31, (Spring 1978), s.51, A.B.G.K.A.E.M, c.3, s.84.
- The Armenian Rewiev, Revue des Etudes Arméniennes (REA), Vol.31, (Spring 1978), s.52.
- The Armenian Rewiev, Revue des Etudes Arméniennes (REA), Vol.31, (Spring 1978), s.56.
- The Armenian Rewiev, Revue des Etudes Arméniennes (REA), vol.31, (Spring 1978), s.66.
- The Armenian Rewiev, Revue des Etudes Arméniennes (REA), Vol.31, (Spring 1978), s.67.
- The Armenian Rewiev, Revue des Etudes Arméniennes (REA), Vol.31, (Spring 1978), s.68.
- The Armenians in the Late Ottoman Period, Osmanlı'nın Son Döneminde Ermeniler, Edited by Türkkaya Ataöv, The Turkish Historical Society for The Council of Culture, Arts and Publications of The Grand National Asembly of Turkey, Ankara, 2001.
- The Case for Armenia, pp.5-15, by The British Armenia Committe, London, 1923, Ermenistan'ın Durumu, Haz.İngiliz-Ermeni Komitesi,
- The criminal law of genocide:international, comparative and contextual aspects, by Ralph J.Henham, Paul Behrens, 2007, s.17
- The Eastern Question: Imperialism and the Armenian Community, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1987.
- The Georgian Chronicle, ing.Terc.Robert Bedrosian, New York 1991.
- The Illustrated London News.(1915).Sa.361, 18 September, s.502-503.
- The Karabakh File: Douments and Fats on the Question of Mountainous Karabakh, 1918-1988.Edited by G.Libardian.ambridge, Zoryan İnstitute, 1989.
- The Sharia Court of Anatolian Kayseri, Journal of the Economic andSocial History of Orient (JESHO), XXI/3 (1978).
- The Treatment, Belge 64, s.258.Akt.AKÇAM Taner, İnsan Hakları ve Ermeni Sorunu İmge 2002 s.259
- The Turco-American Question:The Turkish Point of View, Published by The National Congres of Turkey, Constantinople 1919.
- Thomas de Waal, Black Garden:Armenia and Azerbaijan through Peace and War, New-York University Pres, 2004.S.132.
- USA Hoveer Arch.Bn, 1, FID, 15.
- Viyana Büyükelçiliği Arşivi (VBA).

Azərbaycan Arşivləri:

- AMDA, Azərbaycan Milli Devlet Tarih Arşivi, Azərbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:27b, kasa 9, dosya 15, V: 29.
- AMDA, Azərbaycan Milli Devlet Tarih Arşivi, Azərbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:894, kasa 10, dosya 31, V: 19-22
- AMDA, Azərbaycan Milli Devlet Tarih Arşivi, Azərbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 1, V: 20
- AMDA, Azərbaycan Milli Devlet Tarih Arşivi, Azərbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 1, V: b-7
- AMDA, Azərbaycan Milli Devlet Tarih Arşivi, Azərbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 2, V: 9
- AMDA, Azərbaycan Milli Devlet Tarih Arşivi, Azərbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 3, V: 2-3
- AMDA, Azərbaycan Milli Devlet Tarih Arşivi, Azərbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 3, V: 7
- AMDA, Azərbaycan Milli Devlet Tarih Arşivi, Azərbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 4, V: 25
- Azerbaican:The Seventh Year of onflit in Nagorno Karabakh.New York, 1997.
- Azərbaycan arxivi, 1988, № 1-2.
- Azərbaycan Demokratik Respublikası.Bakı, Elm, 1990.
- Azərbaycan dilində Abdullayev Ə.Ermənistanın Azərbaycana qarşı təavüzkarlıq siyasəti tarixindən.Bakı, Elm, 1995, 168 s.
- Azərbaycan qəz..(azərbaycan dilində), 1918, 1919, 1920.
- Azərbaycan tarixi sənədlər və nəşrlər üzrə.Bakı, Elm, 1990, 384 s.
- Azərbaycan Xalq ümhuriyyəti (1918-1920).Parlament I.Bakı, Azərbaycan nəşriyyatı, 1998, 976 s.
- Azərbaycan Xalq ümhuriyyəti (1918-1920),Parlament II.Bakı, Azərbaycan nəşriyyatı, 1998, 992 s.
- Azərbaycan Xalq ümhuriyyəti (azərbaycan və rus dillə-rində).Bakı, Azərbaycan nəşriyyatı, 1998, 336 s.
- Azerbaycan Bilik Dünyası, Yeni Vatikan:Azerbaycan'ın Petrol Politikası Londra'yı Yönetecek mi, Azerbaycan Türk Kültür Dergisi, Sayı:331, Ocak-Şubat2000.
- Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Tarihi Arşivi, ADTA, Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:524, kasa 1, dosya 57, V: 3-5,Bakü, 1990.
- Azerbaycan Cumhuriyeti MDA, Fon:28, kasa 1, dosya 42, V: 34
- Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:100, kasa 2, dosya 791, V: 126
- Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:100, kasa 2, dosya 791, V: 127
- Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:100, kasa 2, dosya 791, V: 128
- Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:100, kasa 2, dosya 791, V: 132
- Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:100, kasa 2, dosya 791, V: 133

- Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:100, kasa 2, dosya 791, V:135.
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:100, kasa 2, dosya 792, V: 132
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:1061, kasa 1, dosya 105, V: 2
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:1061, kasa 1, dosya 106, V: 2
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:1061, L:1, İŞ:85-87, 100
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:276, kasa 3, dosya 130, V:73-79
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:28, kasa 1, dosya 230, V: 153
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:524, kasa 1, dosya 56, V: 3.
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:524, kasa 1, dosya 57, V: 3
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:524, kasa 1, dosya 58, V: 2
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:894, kasa 1, dosya 151, V: 21
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:894, kasa 10, dosya 31, V: 17-18
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:894, kasa 10, dosya 66, V: 42
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:895, kasa 1, dosya 294, V: 6
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:897, kasa 1, dosya 69, V: 55-57
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 127, V: 27
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 142, V: 23
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 143, V: 9
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 146, V: 7
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 221, V: 3
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 228, V: 4
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 86, V: 2
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, Fon:970, kasa 1, dosya 86, V: 22
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:1054, siy.1, iş 4-a
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:1061, siy.1, iş 24
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:1061, siy.1, iş 28
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:1061, siy.1, iş 95
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:894, siy 10, iş 52
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:894, siy.10, iş 103
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:894, siy.10, iş 147
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:894, siy.10, iş 170
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:894, siy.10, iş 37
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:894, siy.10, iş 58
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:894, siy.10, iş 94
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:894, siy.7, iş 8
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:970, siy.1, iş 142
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:970, siy.1, iş 143
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:970, siy.1, iş 146
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:970, siy.1, iş 152
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:970, siy.1, iş 161
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:970, siy.1, iş 163
Azerbaycan Devlet Tarih Arşivi, MDA, Fon:970, siy.1, iş 200

- Azərbaycan Dövlət Tarix Arşivi, MDA, Fon:970, siy.1, iş 83
Azərbaycan Dışişleri Bakanlığı Bilgi Arşivi, Dosya 2.
Azərbaycan Respublikası Dövlət Arşivi, Azərbaycan Respublikası
Dövlət Arşivi, Fihrist, 1061, Siy.1, İş.98
Azərbaycan Respublikası Dövlət Arşivi, Fihrist, 1061, Siy.1, İş.1
Azərbaycan Respublikası Dövlət Arşivi, Fihrist, 1061, Siy.1, İş.105
Azərbaycan Respublikası Dövlət Arşivi, Fihrist, 1061, Siy.1, İş.95
Azərbaycan Respublikası Dövlət Arşivi, Fihrist, 1061, Siy.1, İş.96
Azərbaycan Respublikası Dövlət Arşivi, Fihrist, 1061, Siy.1, İş.96
Azərbaycan Respublikası Dövlət Arşivi, Fihrist, 979, Siy. 10, İş 96
Azərbaycan Respublikası Dövlət Arşivi, Kuba İli Arşiv Şubesi, No:136
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Dövlət Arşivi.(ARMDT), Fond 379,
siyat 5901, w.1-6.
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
4, vər.6
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1961, siy.1, iş
83, vər.1-3
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy 1, iş
105, vər.71-73
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy 1, iş
105, vər.77-78
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy 1, iş
108, vər.5
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy 1, iş
110, vər.5-6
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
100, vər.123
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
100, vər.119-120
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
100, vər.117-118
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
105, vər.63-64
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
105, vər.70
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
105, vər.74-76
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
105, vər.83-85
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
105, vər.97-98
Azərbaycan Respublikası Milli Dövlət Arşivi, ARDA, Fon:1061, siy.1, iş
99, vər.11.

- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA, Fon:1061.siy 1, iş 105, vər.100-101
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fihrist, 1061, L:1, İŞ:95-98
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:1061, L:1, İŞ:105, V:1
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:1061, L:1, İŞ:95, V:13
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:1061, L:1, İŞ:96, V:35-36
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:1061, L:1, İŞ:96, V:6
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:1061, L:1, İŞ:96, V:8
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:1061, L:1, İŞ:96, V:1-2
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:1061, L:1, İŞ:108, V:8-10
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:25, L:2, İŞ:208
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:524, L:1, İŞ:57, V:3
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:894, L:10, İŞ:31, V:23-26
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:897, L:1, İŞ:11, V:180
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:894, L:2, İŞ:88, V:1-3
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:970, L:1, İŞ:1, V:47-47a
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:970, L:1, İŞ:3, V:12
- Azerbaycan Respublikası Milli Devlet Arşivi, ARDA-ARMDA-ARDTA, Fon:970, L:1, İŞ:30, V:1
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İçtimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:11, L:1, İŞ:148, V:34
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İçtimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276, L:2, İŞ:20, V:18-19
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İçtimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276, L:2, İŞ:20, V:44
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İçtimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276, L:2, İŞ:22, V:75-77

- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276,
L:7, İş:212, V:1
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276,
L:7, İş:212, V:1
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276,
L:8, İş:33, V:2
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276,
L:8, İş:33, V:5
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276,
L:9, İş:3, V:25
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:277,
L:2, İş:16, V:9-14
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:277,
L:2, İş:16, V:1-3
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:277,
L:2, İş:16, V:15-17
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:277,
L:2, İş:9, V:9-22a
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:277,
L:2, İş:16, V.18
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:276,
L:7, İş:254, V:1
- Azerbaycan Siyasi Partiler Ve İctimai Harekât Devlet Arşivi, Fon:609,
L:1, İş:42, V:16
- Demokrasi, Doğu-Batı, Savaş ve Barış, Yıl:b, Sayı:24, Ağustos, Eylül,
Ekim2003.
- Demokratik Azerbaycan Respublikası.Azerbaycan hükümeti.1918-
1920.1990.
- Kolıbel Çeloveçestvana Territorii İsteriçeskojy Armenii,
<http://www.azg.Am/RU/20020108/20020108.shtm>.

KAYNAKÇA

- AKÇAM, Taner, İnsan Hakları ve Ermeni Sorunu, İttihat ve Terakkiden
Kurtuluş
- BARTON, Jame L., Turkish Atrocities- Statements of American
Missionaries on the Destruction of Christian Communities in
Ottoman Turkey, Ann Arbor,1998.
- ÇİÇEK, Kemal, Ermenilerin Zorunlu Göçü (1915-1917), Ankara.
- DADRİAN, Vahakn N. ,The History of the Armenian Genocide, Oxford,
1995.
- GRABER, G.S. ,Caravans of Oblivion- The Armenian Genocide 1915,
New York,1996.
- GÜLER, Ali, Sorun Olan Ermeniler, İstanbul, 2003.

- GÜRÜN, Kamuran, Ermeni Dosyası, İstanbul, 2005.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, Ermeni Tehciri ve Gerçekler (1914-1918.), Ankara, 2001.
- HOVANNISSIAN, Richard G. ,Remembrance and Denial- The Case of the Armenian Genocide, Detroit,1998.
- KOÇAŞ, Sadi, Tarihte Türk ve Ermeni İlişkiler, İstanbul,1990.
- MELSON, Robert, On the Origins of the Armenian Genocide and the Holocaust,Chicago,1996.
- MILLER, Donald E. ,An Oral History of the Armenian Genocide, Berkeley,1993.
- MINASSIAN, Gaidz ,Guerre et Terrorisme Arméniens, Paris 2002.
- OREL, Şinasi, Talat Paşa Telgraflarının İçyüzü.
- ÖKE, Kemal M., Yüzyılın Kan Davası Ermeni Sorunu (1914-1923, İstanbul 2003.
- ÖZDEMİR, Hikmet, Salgın Hastalıklardan Ölenler (1914-1918.), Ankara, 2005.
- Savaşına, Ankara 1999.
- SÜSLÜ, Azmi, Türk Tarihinde Ermeniler (Temel Kitap.), Ankara, 1995.
- ŞİMŞİR, Bilal N. ,Ermeni Meselesi 1774, Ankara, 2005.
- TERNON, Yves ,Les Arméniens- Histoire d'un Génocide, Paris, 1996.
- TÜRKDOĞAN, Berna,1915'ten Günümüze Tehcir (Türk Ermeni İlişkileri),İstanbul,2006.
- YERASİMOS, Stefanos, Birinci Dünya Savaşı ve Ermeni Sorunu, Ankara, 2002.

